

CHOWANNA

**Miesięcznik
poświęcony współczesnym prądom
w wychowaniu i nauczaniu**

Pod Redakcją:

Dra HENRYKA ROWIDA i Dra MIECZYŚŁAWA ZIEMNOWICZA

Sekretarz Redakcji: Dr JAN HULEWICZ

Rocznik VI

1935

**Wydawnictwo Instytutu Pedagogicznego w Katowicach
1935.**

SPIS PRAC

zawartych w VI-tym roczniku „Chowanny“.

I. Artykuły i rozprawy.

	Str.
<i>Sergjusz Hessen.</i> Zasada totalności w pedagogice	1
<i>Henryk Rowid.</i> Zagadnienie autonomii w wychowaniu	8, 49
<i>Miroslaw Sekreta.</i> Polityka szkolna Niemiec hitlerowskich	23
<i>Stanisław Skowron.</i> Dziedziczność u człowieka a eugenika	60, 97
<i>Ferdynand Birnbaum.</i> Z prac w szkole doświadczalnej, opartej na zasadach psychologii indywidualnej	70
<i>Józef Pieter.</i> Statystyka a psychologia	75
<i>Sergjusz Hessen.</i> Reforma szkolna w Czechosłowacji	106, 145
<i>Zenon Klemensiewicz.</i> Podstawowe zagadnienia zamierzonej reformy ortograficznej	114
<i>Antoni Bolesław Dobrowolski.</i> O potrzebie wykształcenia ogólnego na wyższym poziomie, w szczególności dla nauczycieli	122
<i>Józef Chalasiński.</i> Psychologiczne i socjologiczne teorie Williama Mc Dougalla	154, 216
<i>Leon Langholz.</i> O t. zw. snach egzaminacyjnych	164
<i>Jan Zborowski.</i> Świadczenia dzieci i młodzieży szkolnej w świetle psychologii i pedagogiki współczesnej	180, 226, 267, 306
<i>Józef Mirski.</i> Zagadnienie sztuki wychowawczej	193
<i>Mieczysław Ziennowicz.</i> Współpraca domu ze szkołą	209, 255
<i>Stanisław Skowron.</i> Wpływ dziedziczności i środowiska na rozwój zarodkowy człowieka	241
<i>Fryderyk Pautsch.</i> Ochrona przyrody w szkole	276
Wybrane myśli <i>Józefa Piłsudskiego</i> (zestawił <i>Stefan Papée</i>)	189
<i>Bogdan Suchodolski.</i> Rola pojęcia czasu w wychowaniu	291
<i>Miroslaw Sekreta.</i> Rozwój idei wychowania obywatelskiego w Niemczech do wojny światowej	298
<i>Henryk Rowid.</i> Młodzież współczesna w świetle własnej opinii (uwagi o kulturze etycznej i towarzyskiej młodzieży szkół średnich)	337, 408, 447
<i>Helena Spoczyńska.</i> Próby nad wytworzeniem atmosfery współpracy i porozumienia między wychowawcami i młodzieżą (doświadczenia z praktyki szkolnej)	351
<i>Stanisław Skrzyszewski.</i> Odpowiedzialność kierownika szkoły i nauczyciela za poziom pracy wychowawczej	356
<i>Joachim Metallmann.</i> Osobowość a cywilizacja (na marginesie książki <i>F. Znanieckiego</i> : Ludzie dzisiejsi a cywilizacja przyszłości)	386, 470
<i>Ludwik Jaxa-Bykowski.</i> Zagadnienie doboru rasowego w wychowaniu	393
<i>Helena Radlińska.</i> Rola badań społeczno-pedagogicznych w planowaniu organizacji życia społecznego	400
<i>Stanisław Skowron.</i> Biologiczne podłoże płci	433

<

N%&% %& ?(G@! "%7)!' & ? ?>& * (%! Q
 '%+0 4 7 (&? H7% ' % +7 (0 ' ? ' ? !N)! Q
 '>& '(! (! F%9 +! ' (&' ' ' ' ') 9
 & !9 8 (@F? H7%(! N&! 0
 ?* '%&)?)&% !F '7 ( ) !'HK ' '%'
 @ @ %&' H ? (! F &' 8% 0 ! &(!% (7
 & (('* %&'%7d @! 8 ') ? &% (F! ? ! Q
 ' (') %>&0 ?)8 @ !%7 &') @ N?7)! ? ' ' Q
 & ! & ! !'G @ !% %&' 0 7 8' & G N%F)! 'K
 !&'G ! '* ' '*)9 N%F 9 ! H ' ?'9 ? !
 ' '* & &'G !%9 >% N & (G&N) & (%?)8% 0
 N * ' ? 8 F 8 &') ! %&! &K & &'G !%
 '*0

! ? H7%9 8 ' & &'G !% ' '* + ! !' Q
 !' 9 * %)!6 !N? 8 (G @! 7) ') ! H
 @!& ' 0 4 !N &G ! NK 9 !F& ! NF! @)Q
 '79) !7K ' ' '% ' @ @ %&'7 HK'
 5% '@0 ! &?' (G@!%) (%?)K& !' Q
 7 N'79 &G &'7 ' ' 7 !&'G ! '* ' '*)9
 7%)(F&? H7%@ K ! @)' & @ & Q
 ' ?0 (? H7%'@0 > @ & HK0 @ & 9 !%'
 "0 ? 7%)!%'? H7%! * !(GO 8%7 @ (!! Q
 *>?'%7 @ !%@) (? H7% (G ! ? YK @ & ' ?G0
 7 @ !& ?? H7% ! F ' * 7@)?(d%? !()
 !() @ 7*? H7% '!'!' 0 (@ (>N 8%
 ! '((! F +H (!)! 7 % !%+0 ? @'
 ' 7 &%F' F%G ')% ' & 7 % @ %0

"

(! H& !' @!@ & !? H7%& (%79 7 Q
 '%7 N)%') (! ?'%79 ! ! K79 > ' !7 ' >8'
 (G ! @! 7 H 8 * & ? * 7 (d N! &%Q
 @ (8' & '&8%' +! ' @ 7 ') &0 4*
 @ '*G? H7%0+ ? H7% 7 K (% N ! ' (!* (@ %Q
 7')9 ' + ? H7%@ !%@ (%&K' (! @ W9 &%'Q
 K 7 *F ! !% ('%+ &)' >&0
 7%9 8 @ & ? H7%)! & 0 !%7%9 8 ' Q
 ' '& &%'? Y? H7%? N @ 8%)! 0[=
 4F)7 !%F 0

[= ! F9 > '7 &' @ & 9 !') (G' @! Q
 7 H) ' d N&!) & ' 7?%' @?' ') 0 H& !' 9
 (+ %!&' > & @ !% !%7 (!)9 ' (&? 0 ?
 &FH' ? * 9 8 '%&' N%F% 7 + (! ! !%& (H 9 ( )
 ' "0 N * 8 @ %' ! (G) K & (!)7' (@ &'! ' 9 '&
 ' N * 8 @ % & "%+ (! F +0 ! ' %? 0 (

"m U 4 0

'+ + +

53 % A

0) &(@>F!(' (E @ !&(!% 7 7 %
 ;!% E @ !' 7 ! ( ) 7 (% (% Q
 '% + 0 ? K &(@>F!H' ;!% % + 7 % 7>& 0!&0
 ' 7 !7 9 ? K % % @ ' (! <' !GH Y?
 ! !7 '= &!*?G'HK @ & @!' ') &*9 %? K
 F (@ & (!' &% ' ! ;) ' &* (@) 7 Q
 ? * ! * ! (! * N ' ! ') &*9 7 ' & !
 ((& ' 7 ((% (% ! % + ! (F) ! ! % + & ' (>&9
 !GH (! ! ! ' @ !7 69 @ % + ' %7 ; 0
 *)N(! ! ! % ' 9 78' @ & ! K9 8 & ! (% (9
 @ ! % & % ? H788 K ! ? (% ! % N ' & 8 % Q
 ' ') 9) ;) & ' N % F (@ % 7 ' O F
 & (! + (" * (@ % 7 ' & ' @ ! %
 H & F H &)) ! % + ! (>& 5 ? ?) ! 9 (
 & F H & 8 7) 8 % & 7) F & 9 (F (G & ' & (H
 (@ % ! % * 7 % ! % (@ (>N @ ! ' ' K & ! (% 9 8 Q
 % 9 ' N ! ' & ? * F % * ? ?) ! & (; ! % ! Q
 N ' ') & * 0 4 % ? ') E ? F ' @ ! @ Q
 & ! * (@ % 7 ') 9 ' ! ? ' + (F) ! % + ' R
 & (' + (! ! ! (>& 0 (@ % 7 ' ! 7 % F
 (G ! (& 7 ! & (7 & @ & ' * ' ! F 7 > (& 7
 ! ? % ' % + 7 ' ! % + @ ! % ! > & (7 ! & (
 & ! (% * 9 7 * F @ & & K 1 ! N) ! ! 3 ! 9 N F
 & ' 7 F ' @ (' & % 7 ! ' @ ! ( ) ' G O
 " H ? & % N ! K (N ! & (N ' (@ % 7 ' ? ' 9
 ? ? G & ! 7 ' 9 @) ! ' F ' ! ! Q
 ' ? H 7 ! % + ' 9 (@ % 7 ' 78' N % @ > & Q
 ' K ! % " H @) ! * 7 ' 0 5 % @ R
 (& @ % 7 F H K ! 9) ! ') ! ' & ' * ' (& H
 & % (F 9 N %) ! (% ; K 9 + 8) % (' ' * ' (& H
 @ *) N & (& !) + & ? (& 9 ? ' (& 9 ! F H ? & H ' % ?) " % + & 9
 > !) ! % ? @ ! 7 (+ (! > F ! ' (& *) N ? (' Q
 * H & ! ! 0 " (! ! ! @ &) ! ? H 7 % ! & (! ' Q
) 7 H K (@ & ! ' 0 ' ! % + (! F + 8 ') ! + Q
 % & (G @ G ' ( ) ! @ % ! ! Y N ' 7 (N & H ?) ! +
 ! G ((H 7 % ! +) % & ! 7 N 7 9 7 & 7 % (G 9 * % ' ! ') Q
 7 % @ & ' ! +) % % 9 %) F) ? ' ! @ % 9 7 & *
 7 % H ? K 7 ! ? ! H & 7 H @ & % K 9 8 7 % & H & %
 @ G 0
 + 8 & C ' ' % 7 @ & ') (! ? % 7 (@ & ! ' N) ! & G
 ' & % & * @ % & G & % 9 8 7 % @ ; 7 % K @ 8 % Q
 ' H & % ! G (@ G ' (@ G ' 5 & (! ? ' 0 < 0 = 0
 = 7 * ((8 C C 5 # 1 % (Q
 % (% ! & @ (% + ? * 3) < G ! ? @ (% + ? * > & 9 @ (% + ' + > & C
 @ * > & C 0 F 7) & * 4 & ! % (& * * ! * 0 F
 * F > & % (8 ' R ? (0 (! & , - / 0 . ! • J , (0 < (N %
 ! (! % = N ? (% (% ! % + 0

" ! !% 8%)?) ?* 9 '@0 &% + &' 9
 &!H')8 @ &' N%F%? (0 !H (! ! ' &%Q
 +&' & !GH %? '%& (G & !%"H + ;? Q
 (% '% +0
 8? '& !F& !G ! '?!&') (&% +@ (&
 & @ &% + ! !' + 7>*FN%)!%(K &% ' 9 E @ ?8) %
 &@F%&% +9' ! '?!&% + ! !' 8% ( )8%9
 8 @!@ & !' !7 !6 !) (G' 78? &0
 !%) (G % ?& 8% (@ F !' ! '?!&K
 & %7 %? + 8N% (@')9 & 7)8 ! (! '?! Q
 &' ('! ! F' & (; ! ! !%& (H 7 ?' 9 !%
 ? @ ()'G '?! N%FN 8 ' RR !* Q
 ' ' @!(&7% & d 8 !')7% (G' @ !)
 * E (! ! @ &0
 @ &%8(!% +!&86 &% ' 9 8 &(! '% @!! &% n
 ? ') !' 78 N%K>&' 8 &!G % @)&*G ? &%Q
 +&' 0
 & % ' * ' ! (G (; 7)F &' ?)9 !@) '
 >&' 8 &)' 9 & + ! (' !% ? 78 N%K(*' G %9
 @ H 0 (8 H? 1 7 (; G (! F%39 *' ! G
 @ % % %!' 9 7 G9 (()' ')!% ?)!' E
) ;') @ (&& @ G % %!' 9 >% + &) Q
 ! !' HK @ & !KN%7*F !' (! F ' & @ % ! Q
 (' ! * ?) % %!' *0
 " ' ' !' O

' % ? + @ % 1 R % % @ Q
 & !' ; 7% ' !G + @ % !% + %()')0 >& ,-.19
 (' J:A9& H ,! %() '>&9 F N &' 0
 (8 ! (F @ &' ' !F8' +9 7>& '% +
 & !GH 0) %()')9 &% ' & 0 ,-.9 7' &0
 = N *9 8 ! %() 9 & 9')!' @ &"
 7) (!%K @ !N%' + (@ (!86 7*K (G &% Q
 8' + %() ' 7 !* ' ! (@' 7 !&) %() ' &*
 8 * ! 0 J= F %() ' &% N 7) @ &' ? HK
 !* ' 6 %() '&% +9 '@0 & !' ; 7% *>' 9 @ H? Q
 ' & ' !GH (F &% +9 &% 8') +9 + % @ &% +9
 @?(% @!(!' 0 09 > (@' & 7) (! N%K @ &%Q
 &' 0 " ' ? 8% &% 'K ' (! F%9 ' ; 7) '(
 7 !GHK) *) %()')9 & >) !? ' &
 7 G ')!' %()')0 % + ! (& @ % (! ?') F
 (G @ ! ' ' 9 8 (% (7 % %()') !? 8% & ? * ! Q
 7 (! !' K & !6 & @? ' ') 9 ! & ? * % (& Q
 ' @ ! ! ! + ?& ?) (% 04%7! (7 ? & @ G
 ') %()') (% (% @ ? ' 9 > ' ! (& ?' H 0)
)!' 1 N)3 %? & ?' HK ! & @ ! (&') ; Q

że „okres dojrzewania jest w pewnym stopniu „odmłodzeniem“ ustroju, nawrotem dzieciństwa, wobec czego tkanki uzyskują znowu większą skalę elastyczności i plastyczności.“

Broszura Dra Bogdanowicza, jak zaznaczyłem na początku, była bardzo potrzebna w naszej literaturze, pragnęlibyśmy tylko aby w drugim wydaniu mógł autor przedstawić szerzej tak ciekawą okoliczność rozwoju człowieka.

S. Skowron.

Jakób Zylberberg. Szkolnictwo powszechne w Austrii pod rządami socjal-demokratów (austriacka szkoła podstawowa). Bibl. dzieł ped. Nr. 47. Nasza Księgarnia, Warszawa 1935, str. 131.

W 1918 r. rozpoczęła austriacka socjal-demokracja walkę o reformę szkolną; w lutym 1934 r. zostali socjaliści w krwawych walkach politycznie rozbici i pokonani, a wraz z nimi została pogrzebana reforma. Zaledwie szesnaście lat, ale niezwykle ważkich. Są to lata, w ciągu których zdołano przeobrazić austriacką, a przede wszystkim wiedeńską szkołę powszechną — rozbudować ją pod względem organizacyjnym, dydaktycznym i wychowawczym — dźwignąć ją na bardzo wysoki poziom — zainteresować nią szerokie, międzynarodowe rzesze pedagogów oraz rozpocząć niszczenie jej dorobku po zwyciężeniu twórców i zwolenników reformy.

Dzisiaj można mówić o austriackiej szkole podstawowej, obejmującej pierwsze cztery lata nauczania, jako o formie historycznej, która się rozwijała w latach 1918 do 1934.

Ten fakt historyczny nakłada na autora, piszącego o austriackiej szkole podstawowej, obowiązek wydobycia na światło tych szczególnych warunków, wśród których ona powstała, rozwijała się i upadła. Reforma szkolna, przeprowadzona w Austrii, została dokonana w pewnej określonej rzeczywistości socjologicznej, przy pewnym określonym układzie sił społecznych. Austriacka reforma szkolna, jak każda reforma społeczna, dokonana została w ogniu walki, wśród ścierania się interesów, konfliktów, w których zwyciężały siły większe. Historia postępu ludzkości uczy, że zmian nie dokonuje się nigdy dla samego ukochania prawdy, piękna czy sprawiedliwości. Rozważając historię prądów społecznych, musi się wskazywać na momenty najważniejsze, pierwszorzędne, najistotniejsze, a nie na czynniki uboczne czy drugorzędne.

Omawiając genezę austriackiej szkoły podstawowej, wymienia autor filozoficzne, pedagogiczne, polityczne i gospodarcze momenty reformy. Rzecz jednak w tem, jak te „momenty“ autor rozumie i jak je w swej pracy przedstawia.

Po rozpadnięciu się monarchji austriacko-węgierskiej stanęły przed republiką dwa wielkie zadania: 1. wychowanie dzieci na przyszłych członków społeczeństwa, wychowanie „republikanów i demokratów,... ludzi o jasnym sądzie, krytycznych,... ludzi ofiarnych i gotowych do poświęceń“ (str. 23; moment polityczny); 2. po utracie źródeł surowców i rynków zbytu dla wytrzymania

'% 0 F! (!?' &"%)F & K ?(! (F ' ') Q
 !% ? 79 >!%)8 (& (F)8N @ F' (& ;)' (! F' !& &0 Q
 N? 7 & (! F)!% ? (!>F @ &(! '+% + H Q
 + @ H&G F G !%' & S)% + &' & 5' & & Q
 N(! @)N? + ! 7 '* ; !%79 @ 7 Q
 F +)!G %& +9 + (!%F% (& H& 7
)N? !* LJ >&9 7 '& \$; 7 @ 9 ; (Q
)'?? @ (" ? '(*' ? @ 7 9 5'b Q
 W , - / , < ! ! 7 & ?N " ? 9 @ 9)' & (%)
) * , & (* = ! \$; 7 ' @ 9 ; ((" ??)
 @ (* : '(*' & 8' % @ !% !% ' & ! !' @ @ * * N
 7 * (! * & 8' % @ !% !% ' & ! !' @ @ * * N
 @ > & ! ! * & ! * ? G) NG @ ! 7 7 (@ ? * 7 > Q
 & ' & ' (! 7 ! (@ H7 0

(W + 55 % @ (& (N*)) * !
 % * 9 & % ! * @ ! ! (& 0 0 0 0 & ! &) * - JA
 < !0 # !0 0 A ! JA ? @ , - JA = 9 & ! (F% @ 6 (& &) @ * *
 & (! & 9 & \$ N ? ' 0 ! (F% @ 6 (& &) @ * * 7 &
 & ? @ (G') 6 ! ! (! ? H ' * > ? ' (! F) Q
 7) ! * 7 ! ? ' 0 F % @ & & & G ' (%) 7
 7 7 @ * * !% 79 (' 0 % 7 @ & & ?) +) @ Q
 (+ & ' + ' 0 70 (' 0 % 7 @ (% 7 +) (! > F
 & % 8 (! % 9) ' & (% + 0
 6 (& 0 & & & & (G') !% ('
 !) ! > & ' @ & ! * ? G 7 @ ! 7)) * 9 !% ('
 & ! * ? G 7 ? H (F) + !% < = 9 > !% @ ! ! ? ' ! * F ! (G
 : @ !% G ! F) 0 (' F% & @ * *) 7 (& 7
 !% ! F% ( ) > (@ ? % + 0 @ ? ' (% ! R + (' ! R
 ' % 9 0 7 7 % ! R ; !% 9 0 @ !% ! R
 * * ; !% 0 N 0 0 (! ? % 7 - / X L & ' 7 % ! ! Q
 ! ! (& 0 0 0 0 ! F DR % * 7 (' % ! !
 ! & ! * ? G) @ ! N % ! * & (! ? ' & 7' ! H & * 9 ! & F Q
 (! ! & & 0 O ? (70 @ * *) 7 @) (! @ > F @ ; ((9
 @ ! & 8' (% (') & (%) 9 7 % ! (N @ & 8' %
 N ') & % 0 7 % ! ! ! ! (& ') 0 9 0 0 9
 % + ! (& (F K & ! 6 ; 7 & 0 (7') 7 ') ! 0 70 & Q
 & @ !% ! ? ' ! (F @ 6 (& 9 @ * *) 70
 N 0 % ! ? % 7 ! * F (F (G') R !% @ * *) 7 g & @ (& Q
 & J , (> N 0 !% G & !% (! ! F%) !% (F) % @ (&
 * ! 7)) (* , , L 9 & LM 7 G 8 !% ! - N 0 R *
) @ * *) 7 ( )) & ! + *) @ + < @ ? ' (% ! ' 9 7 Q
 7 % ! ' @ !% ! ! = A / (F) + !% < = 9 & ' ! 7 G 8 !% !
 ! , N 0 * > F 7 & ! F ! (9 ? (F) + !% 9 & ' ! / 7 G 8 Q
 !% ! ! / N 0

4 + # K 3 % & ' & % ') (& (@ Q
 & & F 7 ! (' (7' > & !) !% ? (+ * ! (@) +
 7 7 @ * * ! 7 & ! & ! ? (' + * !) & % Q
 (!% + ! F > & (! F ') !% ? (! > F @ & ! '+% + 0 & % Q
 @ !% (! ?) !% ? NG (G @ !% * & % & ? ! &) & % + ' (% Q
 + 9 > % + & (G @ & K N G @ * 17') ! F H @ Q
 (& ') (0) & ? ' 9') ! @ F ' NG
 (G @ ') @ % & (! ? H & ! ? ' @ !%) & (%
 & + 9 & > > & 8 N % & (G @ % @ !% ! F% @ ; Q
 (> & (! > F H + 0 # & N % (! F H & ! ? ' @ @ & Q
 @ (% + @ * * ! 9 ! F 8' & 0 - J 9 @ !% !% (G &) 8
 7 ! @ N ! ! ! (& 6 @ N ? 7 7 @ (% + ? * ! 7
 & % + & & ! 7 & H > @ ; (> & ') !% ? * + 0 ! Q
 & 7 % + ! (& 6 (? ! ! F ! @ & % ' 7 % ! ! Q

;
 (9 % &' & (% 70 ' &(* 0) ?Q
 !&>0 40_0 (!& ,-/0
 % &' & (! &(* 4R& U ?0 ! Q
 *? U ? ! ; ! ? '% 0 ! ' .A9 !0 E 0 (!& ,-/0
 % &' & &(!0 #' & (%) (@ ' Q
 ' % ' * 0 ! e% 0 (G! 0 0 ÿ M9A -0
 (!& ,-/0
 % &' & 1 (! (G* ' 3 &0)!0 ?0
 ' % ? @ % + & ' 0 (! 47 0 0 /0 (!& ,-/0 4 HK
 ' U ? (% ' % ') ! % ' 0 E 4 ' 8 % Q
 % ') @ (' 0 E " & * ' 5 % % ') Q
 !% @ ? (* 0 E " & * ' 5 ! > & % % ' 7 > Q
 & ' @ ? (' 0 E 0 F % (F & ! % ! & C (% %
 ?) % 0 E ' 0 E 0 5 ? (% % G! % > & ? (% ! % + 0
 ' (F & ! N 0 5 7 % @ ? (& ! ? @ & ! + Q
 ' 0 ? 0 D#0 % 0 0 (!& ,-/0
) ! > &) * ') (! 4 ! (0 5 & & @ F % & % & G ! %)
 & & + (! > ? H ? (+ 0 % & ' & ' (%)) * * ! *
 " & * ' & 0 ! & 7 % @ ! % G ' ! 0
 % 0 0 0 (!& ,-/0

(& @ 7 GK& 7 H 7 &!%(+ N +)?) ?'%+9
 > ?)! HK (&%7 !&) (& !%F3 <(0:=0 ? ' @ ( ) Q
 ? \$ ' ' (%7 (G(F & @ & H& ? &(!69
 > @ F ' (! & ? &>! ?' & , - 7(7 F & 9 > R
 N%7 8') K & '(G@) %(@>N1N%N) &K9 !N !'K9
 !N & !K9 !N @ '&K ') G d N%! H @ ' &K ') G9
 !N (G) !%K30 8 % !! F ' (! (8 9 7>& (9
 @ (G' &%+ % %& + ?' <(OIM=01 @ N & 7
 %) % @ ?) 9 & @ ! H @ ? ! 7) Q
 ' 17) ? &% & ' H ? ! ' ? (% N ' ! 9 ? 7
 % 7 ! H (@ ! % * & ' * ' 9 > N % ! ? ' N % F (Q
 ! (& ! % K) (> 7) (% ! % 3 <(0,-=0 * ' Q
 @ ! N @ ! &!%(7 1 @ ! % (& ' (N @ (& ') Q
 &% - 3 <(0=0 14%? & % 7 R & % @) 9 % (! F * > ? ' R ! FR
 F @ (& G (% (7 % ! % + & 7 H @ % + ' @ Q
 (& + ') &% + 9 % ? & % ! F (! 7 (% N ' !
 @ ! % (& K (N ? 7 ' % + ' 9 N % ! 6 ! % K ! F N) &%
) ( ) 7) (% ! * ' 3 <(0:=0
 ' ! ! ' ! & @ ? % (& & Q
) ') & ' (! F % ') ! f & G (! % &% (F (Q
 ! 7 ! * ' ! ' 1 * > ? ' ? ' @ ? % ! 3 ?
 &>+ + % ? 6 ? & * @ & * 0 N ' @ ! 7 & ? NFG
 > & ! 1 ! N @ & ! K 7 8 ? & ' & G (! % 7 ' (7 9
 8 @ * 7 % 7 @ ? (> & ! 0 - J ! (F) 8 % F % ' G ' * % & ' 9
 8 N % F @ ' ! (+ 0 (@ ! ! % + ! 7 (! 7 7 ? ' ! R
 7 3 <(0,J=0 & G 9) @ ? + ! % 9 & @ & ! %
 @ ! ! @ * 7 % 9 ! F (G & ! ! % & (H @ ? + ! 7 7
 ! % (F & % 7 0 " (! * (! N % F @ > N % @ & ! ' 7 %
 @ > & 0 + ' & @ & ! K @ F + ! 7 1 ! %) 3 9 & ! ! % Q
 & (H & @ ' G & ' % ? ' ' & (@ 1 & % 7)
 (! F % 3 9 @ ! (* % &) ( ) 7) (% ! % 7 ? (?'
 (! F % ' % ? 8 ' & % * (9 ? & G 9 ' ! 7 ' (?'
 ' H 0 1 \$ & & % 3 ' ? ? 9 > & ? (F) & \$ Q
 ' (@ G 8 ' (! % 7 H 7 & ? ? (& 0 *) & Q
 HK (F * @ * 7) (! ? ' * 9 @ * ' H H ? ! ! % 7
 G *) & ! % 9 @ & ! ? ! F) & ! % ' ' F ! (G
 ! (N (! ! > 8 % + % (% @ ? ' 0 * & ? @ !) ? G ') Q
 ! % ? & ') ! ') 9 7 (& (@ ( ) ? ! ' ! ' ') !'
 ! @) % & ' @ (@ F ! ' F 7 ! % ? ; F (! % & 9 N % ') Q
 ! ' 7) (F (G @ K ' @) % & ' @ % ! 0 7
 & % ! F (G +) % (F & HK 1 N 7 (! ! 6 (3 9 ! 7 (Q
 & ' & 8 ' @ ! ! ? ' <(0,J=0 4 (7 N 7 (! ! 6 R
 ((& (& (" 9 R ' & * F > & 7 7 % 6 (7 %
 1 ? ' @ ? ' 3 ? N 1 ? ' @ ? ' 3 9 > ! N F % * ! G ? % '
 ' HK & @ ? ' ') ! ! ! N F % ? (G ' HK ( ) Q
) % (! ? ' 0 4 (7 !) (G ! ' G) ! ! @ 7
 (> & 9 > 7 * (@ & ! K % ? ! G ! HK @ (! ! * > ? ' & Q

\$# " _ S 0

> 5 H 5 % A

X0

8 ' !@) (F (&% !7 % + (!>F9 !) (G9
(' (' &(!G! ' 9 ' (H (F7 N 7 (Q
)' >& * >?% +9 @ ! & ' @ (!! * >?' (! F% &% !)
(F GN'% (& (%0 N? !%&(!% @ ' @ (!! * >?%' +
% @ >& (&% + <& F)* "0 ! ' & (* = @ (@ ? % +
' (!% + ! 7 + [= & ' &%8(!% + ? (+ * 7' ! >& (7 R
' >&9 !%7 7% ' (G@) N ? G < ? =

4 NO ,0

ž 4 A + ,

5 7' ! ,9A A0J l:9J i9, ,J9- :9IA, :9:IA :0:M :9.LI
7' ,9M ,J9A .9- J9i A9J :9IIL :9:- :9:ML :9:AA

* ? % (N' &% Y' !) & 8% 7% > 8' 9 @ > &) &'
(& H +9 * ! N ! (!>F (' F%9 > % + % (@Q
) G 7 F 7 9 7 ' & N '% + 7 (& & > ! +
& 9 \$ & & 9 ' (F & & 4 ' @ ? 0 !) NOJ0

4 NO J0

ž A + ,

! F% ?' M9- ,9L .L9J ;9J ,/9- :9.M, :9:A, :9/M :9.-,
5 7'0 @07 (,9L /9A .A9A ,J9L ,M9: :9I/: :9:.. :9.LM :9:/h
5 7'0 N05 ? ,:9- L9: .A9J -9, ,9/ :9I,l :9:.L :9.M, :9.M-

! 7 & ! 7% & (7' +9 (!! &% Y'
& &% + (! F + ?%' + 7' (!% (% @ > & R
% ! * 9 0 () N' % ! * 9 0 ? @ (* < " = 9 ' Q
7 (! &% 8 G @ (F & 6 (* < () N? @ ' ? * X0 %
N? !% 7% ! % + %; ! (! ? 7' % 9 8 (G & % +
(! F + ! 8 ? 7') ' % ! * < = @ ! ! ' % R
* < + = 9 ' 7 (@ !% (H > ! 7' 7 (* < = 9

æ ; 9 &% * F (! '% ' * > ?' @ ? (7 Y! ** ! Q
' % 7 & & JLX , - / 0
(G 7 0 , 0 & 0 ; 7% 7 (! ' d ? *) 7% > 8'

N ! '8 & NO. (! F% !& & 0 ? ' (' Q
 (G@(&7@!%@)&% ' F* ! 7F ? !N%(@ (!8 69
 H& !%FN%8 & @ + 8>& +) !%7) (G! % +
 (!>F @ ! &(!% 7 ' (%@)*7! ?' * 0
 " !>& !* ' ' 9 !% ! + ! @ !7 '%
 & (F ! (&%7 7F ! 8% & ! ( ) >&9 !%) ! Q
 ! ! (G H N %0 ?) !& ! ' & (
 @ G (F (&% ? (% @ &(! *7! ?' < &' *
 (%(7)= ? (>(7% + % + (7% + ! F >&0 %(@ ') G
 7 ! *7! !>& S * !7 ! ? * & \$& Q
 & 9S * & !') %*7! ')*(& ?' & * >?Q
 ' ( )7 .A:) ! >&0 %; & ( )' @ N ? L0

4 NOL0

z W A v0: + ,

? (% @ &(! ,M9- ,L9: I/9/ J/9/ M9M9ILM : :A- :9/A :9.A/
 ? (% >7 J,9I I9/ -.9S I9J ,9M :9/A :9:JA :0:-I :9..A

N ! (@ ! &' %9 !* '% ! @ @ ! ' 7 (@ (!8 Q
 ' 7 N % & *7! + !! ! (G F 7 &% Y' 9
 @ '(G (>F !%" ?7') % ! !* @ ! ' R
 ! % *9 (@ "9 & !& !) ! !7 H' @ ' Q
 %@) % ! *9 %' (* ?@ (*9 7 ? (Q
 7 *9 !&F (! @ (F & 6(*0

JJ ,

!@ !%? H7% (' ; % !%9 >% &% ! (' '
 &% Y% + N >& & !& !) ! % @ 7! F%9 ! ! Q
 (7 ( ) >&0 !& 8%7% N ' 9 7* N%k@ !% !% '%
 N >& C !%" 7* ' 7 &K0
 & @? & F%)' !&)9 ; N)
 &% ! ! ! ('% &F H & H ; !% ! ' @ (% + !'
 @ (! ! * >? % + ' (9 !) * ! >& &%7 * ' 9
 (& (! F & !& !) ! (@ (N7 @ % @ * 779
 ! >& ! ? 8% +) (! F%9 @ !% (!F% +N & ! >&
 &% + &' >&9 >% + @ !% * &) 9 ? 8 7
 ') ! ' &% + &' ' @ 9 8 7 (&% +
 + & ? &% + !%" >& &)' >&0 ' ! !9 >8'
 @ ' G 7 ' ! >8' ! F % 77 * (7* % @)
 & (7 ? ! (& H 9 & @ F % &% & (!'
 (? ' % &) ?' HK &' ! F) 0 7 % +
 (! ! * >F &% + !%" >& @ ! & 8 * >? ' 9 &%7 ' ' '
 @ !)9 (@ & F & HK &% ' >&0
 ' ! !9 8 !7 (% &% !) @ ! & * G @ &' % +
 % @ >&' (%) % '% +9 8 & H > 7 >& @ (F &' (@ Q
 % 7%) 8 ' (? % !% +9 * % & H > ' % >&

!?

(G! !K0 " ' 8%)7 0) * (G)8' !F 3<"'
 !%(! ;9 47 =0
 !N * (&' (G' & (%7 >8%' + 9
 !?8' & !!%+ %(@!% %9 7@ 7') %@)
 (N' 9)! 8 &)>& *(@ !%+)?) ?%+
 H &(0 # '%+ E &%! ! 1&%!' 63 7F Q
 ! 8% E @!%N + F* '% & @ (('@' &
 @&?' &?) 9))* + @!8% (7' ?)N&G
 &F &' 'F9 @ F!' ! (?%7 &(!(7 F (Q
 (&9! @ ' 7 ;!%!' 7 '@ 7 8!9 @ % +
 7F '* & H' ' & 9! *F ! 9 &%'
 ! @!) &%9! &?) + & 9 > !%
 (G 7 G !% (; ' (%' >& (; & Q
 H 0 ?) '% +) * + @!8% & &F) *FGN
 !7 '% & ( ))! @(%+ ; !%!' 9 ')!% !@ !%Q
 ' &% (& 8%)0
 ? ! 7 7% (G' (!!*>F & '?! + ( ) Q
)% @(%+ !' & ;! !&' 9 @ !%!' 7 @! 7 7
 '(!%+ !&86 NG! 8%)!) & ' ?)?' 9 8 Q
 ' !' (&' 7F * (N' 9)! 8 * @ (&
 (?' 0
 N (&) ! & (@ @!! %7 !& Q
 ' 9 787% (& !K9 8)7%(F * (&% (@!Q
 &8' ' !&' ! 8 *F>&' 7 * 8' 7 (@!''
 ?' * H& ! !% ! & (0 ' (&' (G %7
 H& 7 (Y>F7 %&' H ! ' & ! !' +R
 ' !' R@ %!' @ !&! 9 !7 ! ' '*
)G ! !%& (H 0 @ &%7 ' 77' 9 !!&%Q
 ! F ( ) 8%) ! &! 9 @ ,!) 8%
) +F @ >& '%& (G !&' @!7 '0 ! 7'
 () (GH& 7 !&G !%79 ' 7 (@ * 8
 (G ! *FGN & (& &F ('% H& & &G !%9 N (&
 (& ('% !' ER(F & 79 *F>&%7 @! 7 7 Q
 6 !' (&6 ((G&F (' (N0 !&!) !'
 N)! (G!!&%! @ !N (7 ' H 9 @ !N
 &F (' * 9 * !N% 78' (&N ' !7%H?K @ * 8K
 (G& ' 7 !' 9 * !N... 78' '?!&K ('%
 &F (' @(%+ 04 (&' (G& *FN &F (' Y'
 '!%&7% ' & (9 ! > & 8 (G ' '
 7 !6 & 9 !(7 @!(! F (G
 &' F>* 7 !' + ' & 8 & H' (@ (G
 ?7' % ' H& 7 ! H 7 H& 7 H 9 & !
 &% N 8' (?]7 !N &')!) &79 &H> > % +
 7') !!&%! &% N 8' ! (; % 8% ( )?' * 0
 <>F7 7 !6 (('% % 8' 9 @ !N% !' (Q
 &' 9 70 0@ !N 0!&0)H& 7 ' d 7 !' (8
 &% ' 7 &@F%&>&H & (&)>& (?%+0

przybiera charakteru wybujałego, nie jest, zdaniem psychologa niemieckiego K r e t s c h m e r a, zбочeniem, czyli perversją, lecz zwyczajnym objawem procesów fizjologicznych i stanowi do pewnego stopnia wentyl, przez który wyładować się mogą dążności instynktowe. Ich ujawnianiu się bowiem w sposób naturalny stają na przeszkodzie względy społeczne i etyczne. Masturbacja sama, o ile rodzice w sposób umięjętny przeciwdziałają, by się nie przekształciła w nałóg, nie pozostawia głębszych śladów, szkodliwych dla organizmu. Atoli straszenie dzieci wtedy groźnymi skutkami, np. grożenie im kastracją i t. p., może spowodować zaburzenia psychiczne, związane z obawą i strachem pod wpływem motywów natury religijnej i moralnej. W późniejszym życiu masturbacja, o ile wyrodi się w nałóg, staje się źródłem zбочenia, znanego pod nazwą autoerotyzmu (autyzmu), albo narcyzmu, kiedy osobnik, mający możliwość normalnego życia płciowego, poprzestaje na samozadowoleniu się.

W początkowych latach dzieciństwa i w okresie chłopcym instynkt seksualny ujawnia się według teorii psychoanalitycznej także i w miłości, jaką dzieci okazują rodzicom i to w miłości syna do matki, a córki do ojca. W tych dziecięcych doznaniach dopatrują się psychoanalitycy cech, właściwych instynktowi seksualnemu, twierdząc, że u chłopców budzi się równocześnie uczucie zazdrości, a nawet nieprzyjaźni i złości w stosunku do ojca, gdy zauważy, że matka darzy go też swą tkliwością. Podobne uczucia żywi córka w stosunku do matki, powodowana zazdrością o ojca. Dziecko uświadamia sobie te niskie a zarazem wrogie uczucia w stosunku do jednego z rodziców, walczy z nimi pod wpływem nakazów etycznych, stara się nie myśleć o tem, zniweczyć je i usunąć ze sfery świadomości. Jego jaźń dokonuje wyparcia dążeń instynktowych w sferę nieświadomości. Dziecko zapomina potem o tych doznaniach, ale istnieją one w sferze nieświadomości w postaci utajonych k o m p l e k s ó w, to zn. wyobrażeń silnie zabarwionych uczuciowo i związanych z instynktem seksualnym. Nawiązując do prastarego mitu o królu Edypie, który w nieświadomości zabił swego ojca i ożenił się następnie ze swą matką, nazywa Freud te doznania „kompleksem Edypa“. Te wyparte kompleksy mogą się stać w późniejszym wieku przyczyną różnego rodzaju neuroz psychicznych, jak neurastenji, lęku nerwowego, hysterji, hipochondrji, które są schorzeniami funkcjonalnymi systemu nerwowego, przy zupełnie zresztą normalnem funkcjonowaniu innych organów cielesnych, tak że osobnik zdaje się być zupełnie zdrowy.

Czy we wzajemnych stosunkach między rodzicami a dziećmi sfera seksualna istotnie tak silnie się zaznacza, czy podobna interpretacja i wyjaśnienie, jakie daje teoria psycho-

F H & ! * ' ! & ' H & ? % / * F N %
 ! ' ! @ ' H K) ?) G) + & 7 F ! 8 % 9 !) & 8
) ! ' ? 0 D u R 7 0 ' 7 1 ' ! N) ' & '
 @ ; (> & 9 ' + ? & "% + ! %" > & @ * * ! Q
 % + 0 F ! 8) ?) ? ' (! @ & " N % K ' !
 ! %" 7 @ & ! % 7 H & ? G 9 H & ? 7 F N % !
 ! ' (& % & K ! ' (& ' 7 F ! 8 % ' % & % &
 (! 9 8 N % % ? ' (@ N % F % N 8 % (! ! 7 9 ? ! 8 N %
 ! & > F (G + G ?) % 9 7) ! % 9) ') ! % F
 (G + K 9 (' @ & G @ G ' 0 > & ' 8) ! 6 ? 0
 D R 7 7 * (G ! ! & ! ' > F ' (! F % & F) *
 ! ' (& 6 ? * > & < 7) ! % 9 (!) @ G ' 0 0 = 0 @ G
 ' > F 7 9 ? ! 7 ' & % 8 ;) ! > & 9 7 ((! % ? * 0
 ' & ' (F % + ' @ ! N ' 9 + N ' H K G @ & F N %
 ' (0 & F) * 7 ' E 7 > & E ' ( ) ! ' (! % H @ Q
 ' (') ?) % & ! % (@ F ! ' 0 3
 F ! 8 ' ? * ' ' (! F ! (? ' % ' (E & Q
 ! 7 % E ' ! % ? ' & 9 ! G % (% ! ') & 9
 @ ! ' @ > &) 7 % (F & % + * !) & @ ! N G
 @ ! N % & ' & H & & H 0 % 7 ?) & % ( ) &
 8 ' 9 N % & (! F + ! * ' ! & ' > F) ?) Q
 ? ' ! % ? ' O 1 5 % N % 7 F ! 8 & G ! % F E
 !) & 8) ! ' ? 0 D R 7 E ! 7 & F (G & G) ? Q
)) + & 9 ' 8 ; ! % ! ' 9 @ ' (F N % (G 8) ?) (@ Q
 F ! ' & ! % (0 3 # ! 6 ? 0 D R 7 7 * (G ! @ ' (Q
 ' @ ! 7) ') & G @ % 9 ! 7 @ > ! @ ' (')
 7 ? ' H N % ! > & 8 > & ' 8) ! 6 ? 0 D R 7 7 *
 (G & % 7 ?) 1 & G H & ? 9 & G > F 9 ' & ! ' Q
 & (7 9 @ @ & % & % + @ ! F 8 ' % + 9 ! N & & Q
 ! % (+ 9 & G) H & 7 ') ! & % + (8 9 @ * Q
 7) ') N ! ! 7) * 0 3 N > F ?) N > & !
 H & ? @ ! % ! % ' F N % @ ' (') ?) %) ! ' & ( )
 @ & ' ! * ' ! & % (7 ! 7 F ! 8 %
 (! ? ' O 1 " H ? (7 ! 7 7 K (' % & @ F % &
 ' (R !) & 8) ! 6 ? 0 D ! R 7 E @ ! % * & K ' ( )
 8 % (@ F ! * 9 7) (N % K @ & G ' (! % 7 & F (% 7 9 @ ! !
 ' ( ) (' & ' % 7 @ ! ! ' (& ' % 7 ! 7 0 7 !
 % + ! (& % (% ? H 7 & ' 7 F ! 8 %
 @ ! ! @ ; (> & 0 ? 8 F N % 7 ' 7) 7 ! 7 (! % K ' * Q
 ' G & F ! (! ? % + & (@ & % (7 ! & 0 3
 ! N ' + & H & ? % 9 ?) N 9 & > F) ?) ? ' 7 9
 @ & " % (G 8 N % & K @ * ' % ( ) (9 & > % +
 1 ! & F N % (G > 8 ' 7 % @ N ? 7 % 9 % ! 8 %
 & ! % (* (@ F ! * 9 N % ? ! % ? 8 ' ! !) Q
 7 ? 9 N ! ' & F H & ! + & ' N ' 8 + ' 7 F Q
 ! 8 % * 7 ! ? ' 3 9 !) & 8) ! ' ? 0 D R 0
 * > ? ! G (@ ' (! (G * F (% 9 8 ! @ ? & ')

